

aanlijheid Gods door die uitdrukking feitelijk veronper-
zaamlijkt. En de drie ikken worden versakelijkt, 'verding-
licht' (1927-28, blz. 16, 17.)

„De taal” — aldus Prof. Hepp — „laat ons hier in den
steek: woorden zijn hier niet anders dan signa, heenwijzen-
zen, benaderingen.” (1927-28, blz. 27.)

3) Op de plaats, waar ik schrijf, kan ik niet precies de
plaats aangeven waar Dr. Bavinck dit schrijft. Desverlangd kan
ik wel die plaats later aangeven. De aanhaling zelve is
letterlijk.

4) Hoe Prof. Hepp zelf over de waarde der overgeleverde
termen denkt, leert volgend gedeelte uit het „dictaat” 1927-28,
blz. 27-28:

„De taal laat ons hier in den steek, woorden zijn hier
niet anders dan signa, heenwijzen, benaderingen. Beter
nog dan door de taal, waaraan in den laatste tijd een sterk
overdreven betekenis wordt toegekend, zonder welke men
naar men meent, bij een mensch van geen bewustheid kan
spreken, welke men zelfs tot een norm van waarheid promo-
veert, kan men door de intuïtie iets verstaan van de open-
baring der ontologische triniteit. Wanneer de God-lievende,
God-zoekende, God-vreemde over God wil spreken in zijn
triniteit, dan zou hij willen, dat hij zich hier kon uiten in
Lieder olme Worte.

Wij moeten ons echter bewust blijven, dat de dogmatiek
dit nooit kan verhelderen. Dit is wel niet bepaald vleien-
d voor haar; toch is dit een conditio sine qua non voor alle
beoefenaars van de dogmatiek. Zij heeft inzonderheid bij de
triniteit de aanvulling noodig van de mystiek. Zelf mag zij
die mystiek niet scheppen. Mystiek is nooit vrucht van
wetenschap, maar van de door de majesteit Gods geboeide,
innerlijke persoonlijkheid. Gaat die mystiek woorden ge-
bruiken, dan is het nooit verder dan de dogmatiek te brengen;
dan is er gevaar om de ervaring te prefereeren boven de
openbaring; dan moet zij altijd in zuiverheid voor de dog-
matiek onderdoen. De dogmatiek moet haar grenzen kennen,
doch de mystiek evenzeer. De dogmatiek moet dan ook van
tijd tot tijd, ofschoon niet op elke pagina, naar haar com-
plement, de mystiek heenwijzen. Die beide, dogmatiek en
mystiek in zich vereenigt, die zal, zonder steeds de correcte
termen te vinden achter het gebrekkige vinden de levende
triniteit Gods.”

Tot zoover.

In bovenstaande woorden proeft de deskundige lezer een
aanzienend woord aan het adres van Prof. Haitjema. Ik ben
er blij om. Maar tegen deze waardeering van intuïtie en mys-
tiek heb ik zelf eveneens bezwaar. Ik zou dit citaat uit de
(niet letterlijke, en dus niet in finesse voor Prof. Hepp's
verantwoordelijkheid), dictaten niet hebben afgedrukt, indien
niet ook op andere plaatsen Prof. Hepp over intuïtie en mys-
tiek in gelijken zin gesproken had. Prof. Hepp is zelf de
vader van heel wat nieuwe termen, b.v. als de Zoon heet de
zelfobjectivatie en de Geest de zelfsubjectivatie Gods. We
kijken bij zulke „oorspronkelijkheden” maar eens belangstel-
lend toe. Maar we verklaren thans, dat het ons een mysterie
is, hoe dit alles kan worden opgenomen in het één borduur-
werk van een zichzelf getrouw blijvend persoonsbegrip. En
wij zijn al weer verbaasd, dat aan dezelfde universiteit, waar
men reeds jaren lang aan alle domines zulke opvattingen
bijbrengt, Prof. Vollenhoven zóó wordt bemoeilijkt vanwege
„oorspronkelijkheidsziekte” en erger!

K. S.

De C.D.U. volgt N.S.B.-methoden.

Het Tweede Kamerlid voor de C.D.U., de heer H. van
Houten, heeft een nieuwe brochure geschreven, onder
den titel: „Kent gij de C.D.U.?” (Uitgave brochurefonds
C.D.U., 31 pag.) Met deze brochure wordt op het oog-
blik ijerig gecolporteed op vergaderingen, waar pro-
paganda gemaakt wordt voor de beginselen van deze
organisatie. Het geschrift werd geschreven eenigen tijd,
nadat de devaluatie een feit geworden was (zie pag. 20).
Dus ook nadat de beslissingen van de Generale Synode
der Geref. Kerken bekend waren geworden, en de Bro-
chure: „Geen Duimbreed” van Prof. Dr K. Schilder, ge-
publiceerd was.

Het is duidelijk te merken, dat de nieuwe brochure

van de C.D.U. ernstig rekening houdt met de bezwaren,
die, vooral in laatstgenoemd geschrift, tegen de be-
ginselverklaring werden ontwikkeld.

Op pag. 67 van: „Geen Duimbreed” schrijft Prof.
Schilder bij de bespreking van de beginselverklaring
van de C.D.U.:

„Van de Schrift, als in den tijd hanteerbaren „regel
en richtsnoer” is derhalve geen sprake; al wat de
Geref. belijdenisschriften over de Schrift zeggen, blijft
buiten beschouwing. En dit maakt de opzettelijke aan-
haling van Matt. 22:37-40 — zie de beginselverkla-
ring — minder betekenisvol dan ze schijnt. Christus
zelf toch gaf niet alleen in bedoelde bijbelplaats deze
„hoofdsom” der wet, doch eerde ook als Gods Woord
en als hanteerbaren regel en richtsnoer de bijbel-
boeken, d.w.z. „wet en profeten” zelf.”

Nadat de heer van Houten nu geklaagd heeft in zijn
geschrift over „misverstand omtrent de C.D.U.” over
„verdachtmaking” over de „absoluut verkeerde voorstel-
ling van doel en streven” gaat hij als volgt verder —
pag. 1 —:

„Voor ons C.D.U.-ers staat het onwettelijk vast, dat
de Heilige Schrift „richtsnoer” moet zijn voor onze
politieke actie; dat het Christendom zijn stempel be-
hoort te zetten op de maatschappelijke en staatkun-
dige verhoudingen; dat onze samenleving getoetst
moet worden aan de normen van Gods Woord en Wet.”

Deze woorden zullen, evenals meerdere in dit geschrift,
wel geschreven zijn om de bezwaren van Geref. zijde
ingebracht tegen de C.D.U. weg te nemen. Toch kunnen
wij ons over deze uittaling niet verblijden. Ze is o.i.
geen blijk van „bekeering”. Verderop in deze brochure
wordt op de bekende manier geroepen om een „christe-
lijker samenleving”, „rechtvaardige crisisspolitiek” en
„nationale ontwapening”. En op de laatste pagina — 31 —
wordt de beginselverklaring o n g e w i j z i g d afgedrukt!

Als nu de Heilige Schrift inderdaad richtsnoer moet
zijn voor de politieke actie, zou het dan niet goed zijn
als dit in de beginselverklaring werd uitgedrukt? En
— wij vragen slechts — zou het dan niet gewenscht
zijn, dat zoo spoedig mogelijk een algemeene vergade-
ring bijeen geroepen werd om de „slappe” uitdrukkin-
gen van de beginselverklaring te vervangen door meer
positieve?

Thans kunnen wij van principiële koerswijziging
niet spreken. Op pag. 1 is de Heilige Schrift „richtsnoer”
en op pag. 31, in de beginselverklaring, is nog de oude
formule: dat de bijbel de weg wijst... enz.

Is hier de N.S.B. niet gelimiteerd? Toen de klachten
over brochure 3 van de N.S.B. te luid werden, werd ze
eenvoudig ingetrokken en vervangen door een meer
„christelijk” getinte brochure 5.

De C.D.U. gaat denzelfden weg op. De beginsel-
verklaring is niet gewijzigd, maar ze is „gereformeerder”
uitgelegd in een nieuwe brochure!

Wie moet zich hier laten vangen?

H.K.

H. M.

1 April nadert!

Wie zou de meeste abonnees hebben aange-
bracht en dus de veroveraar der 3 deelen
„Christus in Zijn lijden” van Prof. Dr K.
Schilder zijn?

dat niet alle mensen, die zich bij de Joden tot
Messias-koning wilden opwerpen, als staatsgevaar-
lijke lieden waren te beschouwen. Want de ro-
meinsche koloniale politiek maakte scherp onder-
scheid. Alleen staatkundige motieven maken
een mensch tot een tegenspreker van den keizer.
Tot iemand, die aanspraak maakt op de keizer-
lijke eere. Religieuze motieven echter niet!

Het blijkt nu aan Pilatus, dat het bij de Joden
geheel anders gesteld is. Dat dezen dat scherpe
onderscheid niet maken.

Wat zij beweren: binnen de grenzen van ons
land, en gezien de zeden en gewoonten bij ons
volk, gehoord de welten van ons staatsbestel, lig-
gen de zaken toch anders. En dan kunnen wij dat
scherpe onderscheid absoluut niet maken.

Ieder mensch, die zich als Messias-koning op-
werpt, het moge dan zijn door staatkundige of
door religieuze motieven bewogen, dat doet er
niet toe, zoo'n mensch verzet zich tegen de heers-
chappij van den keizer.

En dat komt nu daarvandaan, dat de Messias-
koning bij ons tevens Zoon van God is.

Nu, en daarom ging het immers in het tweede
proces voor Pilatus? Naar de Joden nu aan den
stadhouder mededeelen, kan het absoluut niet sa-
mengaen, dat een Messias-koning zich Zoon Gods
noemt en tevens het romeinsche gezag erkent.

Natuurlijk zullen de Joden dit wel nader aan
Pilatus uitgelegd hebben. Zij hebben gezegd: Bij
ons neemt de Messias-koning de eerste plaats in,
zelfs vóór den keizer van Rome.

En ziet daar nu de tegenstelling tusschen den
keizer van Rome en den koning der Joden. Het
is voor ons Joden of de één, of de ander; of
Jezus Christus, of de caesar.

En dat nu is het merkwaardige:

In het eerste proces valt de beslissing, wanneer
de keuze gaat tusschen Jezus Barabbas en Jezus
de Christus.

In dit tweede proces valt de beslissing, wanneer
de keuze gaat tusschen Rome's keizer en Israëls
koning!

Weer staat Jezus op een tweetal. En nu met

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Mag ik gelooven?

In den strijd over geloofsverzekerdheid en zelf-
beproeving heb ik telkens tegen de mijns inziens
verkeerde manier van zelfonderzoek ook dit be-
zwaar ingebracht:

Wanneer een mensch, eer hij volkomen rust in
het heil des Heeren, in Christus, uit de vruchten
de echtheid zijns geloofs wil hebben gezien,
dan zondigt hij daardoor tegen het verbond, dat
God met Zijn volk heeft opgericht.

Immers, in dat verbond geeft God allen bonde-
lingen de belofte des heils. Hij zegt: „Ik neem u
aan tot Mijn kind; Ik geef u vergeving der
zonden”.

Krachtens dat verbond behoeft een bondeling
dus nooit te vragen: „mag ik mij het heil, de
vergeving der zonden, het kindschap wel toe-
eigenen?”

De bondeling, die deze vraag stelt, trekt daar-
door, zij het ook onbewust, de belofte Gods in
twijfel.

Daartegen nu voert men telkens weer aan: „dat
is niet juist; de mensch, die aldus zichzelf onder-
zoekt, vraagt niet: mag ik wel gelooven? maar:
„geloof ik wel?”

Zoo redeneert b.v. Prof. Ridderbos in zijn artikel
over deze quaestie in het Gereformeerd Theolo-
gisch Tijdschrift.

Hij zegt: „Dat ik mag gelooven bewijst nog niet,
dat ik inderdaad geloof. Voor de vraag hier-
naar blijft dus plaats, en daar alle weldaden
des verbonds aan het geloof verbonden zijn, blijft
er in dezen zin ook plaats voor de vraag, of ik
van mijzelf mag aannemen, dat ik door het geloof
metterdaad aan die weldaden deel heb”.

Dr Impeta spreekt in dezen zelfden zin. Hij zegt:
„Ieder, die tot Christus vlucht, mag en moet
gelooven, dat Christus hem zal aannemen, ont-
vangen, immers: geenszins uitwerpen”.

De vraag is niet (volgens ons) „mag ik wel
gelooven?”

Men moet mij niet iets in de schoenen schuiven.

De vraag is voor den hypocriet: „geloof ik wel
metterdaad?” Antwoord moet luiden, naar waar-
heid: „neen”.

De vraag is voor den geestelijken tobber: „ge-
loof ik of geloof ik niet? Mag ik gelooven dat ik
geloof?”

Dat is heel iets anders dan: „mag ik gelooven?”

Tot zoover Dr Impeta.

Ds de Bondt in het Kerkblad voor de Gerefor-
meerde Kerken van 's Gravenhage, sluit zich hier-
bij aan en zegt: „Het is voor mij een raadsel, hoe
Ds van Dijk deze vragen nog met elkander ver-
warren kan”.

...

niemand minder dan den keizer. Ja, de tegen-
stelling ligt nog dieper: Hier staat de mensch-god
tegenover den Godmensch; den vergoddelijkt
caesar tegenover God geopenbaard in het vleesch.

En gelijk de Joden eerst hebben gekozen voor
Barabbas, zoo kiezen zij nu voor den keizer boven
Jezus.

In het eerste proces stelt Pilatus het volk voor
de keuze. En nu stelt het volk Pilatus voor de
keuze. Maar beide malen valt de keuze uit ten
nadeele van Jezus Christus. Zoo is het nu den
stadhouder duidelijk, dat naar der Joden uitleg
Jezus van Nazareth schuldig staat aan hoogver-
raad. Iedere Messias-koning der Joden is als een
rebel te beschouwen. En daarom acht hij langer
onderzoek overbodig. Jezus zal sterven aan het
kruis.

VI. Vonnis van het tweede proces. Joh.
19:13-15. Pilatus zet zich nu officieel op den
rechterstoel. Dat was de formaliteit, die de stad-
houder ambtelijk had te vervullen.

Wij moeten aan deze rechterlijke daad van Pilatus
goed onze aandacht besteden. We zagen immers
den vorigen keer hoe hij aan de Joden advies
had gegeven om den Nazarener langs juridischen
weg toch nog aan het kruis te krijgen. De Joden
hebben dien weg bewandeld. Ze kwamen officieel
met een vonnis waarop zij goedkeuring van Pilatus
vragen.

Nu zal Pilatus dan dat vonnis der Joden be-
krachtigen. Vandaar zijn plechtig gaan zitten op
den rechterstoel. Hij zal nu vonniswijzen gaan.
En daarna dat vonnis laten voltrekken. Nu neemt
Pilatus ook formeel de aanklacht der Joden over
en alle voor hun aanklacht bijeengeraapte be-
wijzen. En nu noemt hij nog eens uitdrukkelijk alle
punten in dit tweede proces waarop het aankomt.
Hij laat de Sanhedristen bevestigen, dat hij de
juiste verklaring van alle zaken gegeven heeft.
„Ziet uw Messias-koning!” zegt Pilatus. Ge hebt
Hem als zoodanig aangeklaagd, omdat Hij tevens
den naam van Zoon Gods dragen wil? Is dat zijn
schuld? Is zoo de toedracht der feiten?

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

„Het Proces tegen Jezus van Nazareth”.

VII.

Het Tweede Proces voor Pilatus.

We zijn op het keerpunt in het geding van Jezus
Christus. En zeer opmerkelijk is het nu, dat de be-
slissing weer valt bij de verscherping der aan-
klacht door de Joden.

V. De aanklacht verscherpt. Joh. 19:12b.

Want zij beweren nu: „Indien gij dezen loslaat,
zoo zijt gij des keizers vriend niet; ieder, die zich
zelven koning maakt, wedersprekt den keizer”.
Het is wonderlijk, hoe vlug de stadhouder nu zijn
handen van Jezus aftrekt en op den rechterstoel
plaats neemt om vonnis te wijzen. Wat kan hem
daartoe toch zoo haastig bewogen hebben? Was
hij soms bang, dat de Joden in hooger beroep
zouden gaan bij den keizer? Welneen! Trouwens
wanneer de Joden hem daarmee hadden willen
bang maken, dan hadden zij wijzer gedaan er
juist over te zwijgen. Een gewaarschuwd man
geldt voor twee. Trouwens, wat had Pilatus te
vreezen van een zaak in hooger beroep? Heeft de
stadhouder Festus later den apostel Paulus niet
alle mogelijke medewerking verleend toen deze
zich op den keizer beriep? Alleen had Pilatus
dan een brief moeten schrijven waarin de heele
zaak van den Nazarener uitvoerig werd toegelicht.

Neen, Pilatus wist waar hij aan toe was toen
hij van de Joden den grond van hun hooger be-
roep hoorde: „Een ieder, die zichzelf tot Messias-
koning maakt, protesteert tegen den keizer; of:
maakt aanspraak op keizerlijke eer”. En toen
hoorde hij hoe de nadruk viel op „een ieder”.

Immers tot nu toe was het Pilatus voorgekomen,

Ik hoop-
ten, dat
warring
hier van
sproken.

Natuurlijk
als men z
kerheid
heid om

Natuurlijk
als men z
ken tot d
rusten; w
loof, wa
echt is”.

Heusch
Wat wa

deze twe
maar w
practijk
dat men d
weg altijd

Laten w
een tobber

Dat is e
deelhebb
der zonde

Hij zou
Maar hij

Waarom
Omdat

Gods belc
Zoo kom

in Christu
Men mo

halen.

Ieder, di
zielen, w
hierop uit
eigenen?”

En, ik a
gemeente

Wie me
en mag t
éene: „gij
God reikt

Men ma
de vraag:

tekort doe
soonlijk, i
ik geef he

Dat en
anderen t
enkel te

den aard
rekenscha

Laat ik
Prof. Rid

niet aan
schen heb

men zoo
bos aarzel

nota bene
verwerpt

heid” en e

Maar zij
Hem”. Da
begrepen
moet Hij

Pilatus
kruisigen

ik uw Me
En toen h
geantwoor

den keiz
wij slecht

gehoord u
klacht ges

onze Mes
aan het k
keizer als

Zoo vel
23:24. „E
uit) dat h

VII. Be
ken. Joh.

levering v
peleton pl
en de hoo

cutie, zeg
blik ligt

den veroc
die dan o

VIII. H
De evange

naar de p
hiervan.

Het spr
berustte i
houder, I

Matth. ter
(27:26): „
zijn dan o
geeseld he
te hebben
opmerking
tende, bev